

Til lovforslag nr. L 186. Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 16. maj 2000

Betænkning

over

Forslag til lov om mellemlange videregående uddannelser

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til undervisningsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Akademikernes Centralorganisation,
Amtsrådsforeningen,
BUPL,
Civiløkonomerne,
Danmarks Jurist- og Økonomforbund,
Dansk Magisterforening,
Dansk Management Råd,
Dansk Psykolog Forening,
Dansk Sygeplejeråd,
Erhvervs sprogligt Forbund,
Ingeniørforeningen i Danmark,
Landsorganisationen i Danmark,
Pædagogseminariernes Rektorforsamling,
Rektorforsamlingen for Ingeniørskolerne De Danske Teknika,
Rektorkollegiet,
Studierådet for Ingeniørstuderende i Danmark og
Syddansk Universitet.

Undervisningsministerens talepapir fra et samråd med udvalget den 2. maj 2000 er optrykt som bilag til betænkningen.

Undervisningsministeren har over for udvalget tilkendegivet, at bemyndigelsen i lovforslagets § 2, stk. 2, alene tænkes anvendt i begrænsede tilfælde. Den foreslåede bestemmelse er indsat ud fra rent hjemmelsmæssige overvejelser. Det er således hensigten, at nye uddannelser skal udvikles i overensstemmelse med § 2, stk. 1.

§2, stk. 2, vil kunne sikre handelshøjskoleafdelingerne hjemmel til fortsat at udbyde de eksisterende merkantile bacheloruddannelser, selv om handelshøjskoleafdelingerne overgår til lov om selvejende institutioner for videregående uddannelser m.v., herunder indtræder i et Center for Videregående Uddannelser (CVU). Dette betyder ikke, at uddannelserne i erhvervsprog og erhvervsøkonomi skal omfattes af bestemmelsen om tildeling af professionsbachelortitlen, jf. lovforslagets § 7. Uddannelsernes status og indhold ændres ikke som følge af lovforslaget.

Bestemmelsen bemyndiger undervisningsministeren til at beslutte, at bygningskonstruktøruddannelsen, der i dag udbydes i henhold til lov om korte videregående uddannelser (erhvervsakademiuddannelser), og som er uden praktik, kan omfattes af lovforslaget.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 7, stk. 1, at afgørelsen af, om en mellemlang videregående uddannelse kan godkendes til at give dimittenderne ret til at benævne sig professionsbachelor, vil blive truffet på grundlag af en konkret vurdering. Vurderingen omfatter den enkelte uddannelses formål, adgang, indhold, struktur, længde, lærernes kvalifikationer samt uddannelsernes professionsbaserings, forskningstilknytning og udviklingsbaserings. Hvor forskningstilknytningen foregår ved et Center for Videregående Uddannelse (CVU), etableres forskningstilknytningen ved, at det pågældende CVU samarbejder med de bedste forskningsmiljøer, og udgangspunktet for forskningstilknytningen er praksisnære erfaringer fra fagenes virkelighed. Afgørelsen af, om en mellemlang videregående uddannelse kan godkendes til at give

dimittenderne ret til at benævne sig professionsbachelor, tager udgangspunkt i uddannelsens niveau og kvalitet baseret på en gennemgang af uddannelsens regler og rammer samt materiale, der belyser de faktiske forhold og den faktiske kvalitet på uddannelserne.

Af afsnit 4 i lovforslagets almindelige bemærkninger fremgår det endvidere, at praktikens indhold og tilrettelæggelse også skal have en væsentlig betydning for den samlede vurdering af, om en uddannelse kan godkendes til professionsbachelortitlen.

I henhold til lovforslagets § 7, stk. 3, vil undervisningsministeren udstede en bekendtgørelse om professionsbachelortitlen, der nærmere fastlægger professionsbachelorniveaet samt beskriver procedure og kriterier for godkendelse til professionsbachelortitlen.

Undervisningsministeren har på baggrund af sine forventninger til bekendtgørelsens indhold foretaget en forsøgsvis opdeling af eksisterende mellemlange videregående uddannelser i forskellige kategorier: Uddannelser, der umiddelbart forventes at kunne få professionsbachelortitlen; uddannelser, der forventes at skulle undergå justeringer for at få titlen; og uddannelser, som ikke på kort sigt forventes at kunne få titlen. Som udgangspunkt er det undervisningsministerens forventning, at de fleste af de mellemlange videregående uddannelser hurtigt vil kunne godkendes til professionsbachelortitlen.

De uddannelser, der umiddelbart forventes at få professionsbachelortitlen som niveaubetegnelse, er læreruddannelsen, socialrådgiveruddannelsen, diplom- og eksporingeniøruddannelsen og journalistuddannelsen.

For så vidt angår den gruppe uddannelser, der forventes at skulle gennemgå justeringer for at kunne opnå professionsbachelortitlen, har undervisningsministeren tilkendegivet følgende:

Pædagoguddannelsen:

Der skal foretages en vurdering af, om uddannelsens praktik har en sådan form og et sådant indhold, at den reelt og progressivt medvirker til at understøtte uddannelsens teoretiske del. Det skal undersøges, om der er behov for, at praktiken i uddannelsen i højere grad end i dag gives et uddannelsesmæssigt sigte.

Uddannelsens teoretiske del må vurderes med henblik på, om det tilstrækkeligt tydeligt fremgår, hvad der er uddannelsens centrale fag og te-

maer. Lærerkvalifikationerne skal sikres ved, at der – parallelt med hvad der er sket på f.eks. læreruddannelsen – indføres en lektorbedømmelsesprocedure.

Eventuelle justeringer af pædagoguddannelsen skal foretages, så de kan få virkning fra studieåret 2001/2002.

Ernærings- og husholdningsøkonomuddannelsen:

Hele feltet af ernæringsuddannelser, dvs. ernærings- og husholdningsøkonomuddannelsen, økonomauddannelsen og uddannelsen til klinisk diætist, analyseres i øjeblikket. Der synes at være gode muligheder for at skabe en fælles ramme for mellemlange videregående uddannelser på ernæringsområdet. En reform af dette uddannelsesfelt skal sikre, at uddannelserne får et indhold og en kvalitet, der gør det muligt at godkende dem til professionsbachelortitlen.

Reformen af dette uddannelsesfelt forventes at være afsluttet, så den kan få virkning fra uddannelsesåret 2001/2002.

De mellemlange videregående sundhedsuddannelser:

Der arbejdes med en reform af hele feltet af mellemlange videregående sundhedsuddannelser med henblik på en styrkelse af deres indhold og kvalitet. I reformen indgår krav til indhold og samspil mellem praktik og teori, krav til lærerkvalifikationer og krav til fælles uddannelseselementer.

Reformens første del, der fastlægger de fælles rammer for uddannelsesområdet, er ved at være afsluttet. Anden del, der består i en konkret udmøntning i forhold til hver af uddannelserne, forventes afsluttet inden udgangen af 2000, så de kan få virkning fra det følgende studieår.

Bygningskonstruktøruddannelsen:

Uddannelsen skal justeres med henblik på at synliggøre, at der er tale om en uddannelse, der rummer både teori og praktik i et samspil og på et niveau, der gør uddannelsen til en mellemlang videregående uddannelse, der kan godkendes til professionsbachelortitlen.

Justering af uddannelsen vil blive iværksat efter vedtagelsen af lovforslaget og forventes afsluttet, så de ændrede regler om uddannelsen træder i kraft august 2001.

Praktikkens rolle:

Med hensyn til praktikkens rolle i de mellemlange videregående uddannelser har undervisningsministeren oplyst følgende:

De mellemlange videregående uddannelser skal give de studerende inden for de enkelte uddannelsesområder teoretiske og praktiske kvalifikationer på højt fagligt niveau og grundlag for umiddelbar udøvelse af en erhvervsfunktion. Uddannelserne skal karakteriseres af et tæt dynamisk samspil mellem teori og praksis i selve uddannelsesforløbet, så der skabes kompetencer hos de færdiguddannede, som danner et godt grundlag for en umiddelbar overgang til erhvervsmæssig beskæftigelse.

Udgangspunktet er, at praktik og teori er ligeværdige elementer i de mellemlange videregående uddannelser, og at uddannelsernes kvalitet skal sikres gennem hele uddannelsen, det vil sige også gennem praktikdelen. Men forholdet mellem teori og praksis og forholdet mellem praktikkens indhold og tilrettelæggelse kan variere og skal tage udgangspunkt i de enkelte professioners erhvervsforhold og kompetencebehov.

Målet med praktikken er generelt,

- at de studerende kan gå direkte ud i en erhvervsmæssig beskæftigelse,
- at de studerende får skabt en sammenhæng mellem teoridannelse og erfaringsdannelse,
- at de studerendes erfaringer fra praktikken inddrages i undervisningen, og
- at der er progression i praktikken fra observerende, reflekterende til selvstændigt udøvende.

F.eks. er målet for læreruddannelsens praktik, at den studerende med udgangspunkt i de skoler,

hvor praktikken finder sted, alene og i samarbejde med andre kvalificerer sig til at:

- Planlægge, gennemføre og vurdere undervisning.
- Varetage almene læreropgaver.
- Reflektere over og begrunde egen undervisning fagligt og pædagogisk.
- Indgå aktivt i skolens daglige virksomhed.

Med hensyn til den praktiske tilrettelæggelse vil det generelt for de mellemlange videregående uddannelser være sådan, at der gennem uddannelsesforløbet er en vekslen mellem teori og praktik på et arbejdssted (sygehus, skole, børnehave m.v.).

Det forudsættes, at lærerne på uddannelsesinstitutionerne har indsigt i den pågældende professions praksisvirksomhed, ligesom praktikvejlederne på arbejdsstedet skal have en baggrund, der gør, at de systematisk, målrettet og velbegrunder kan vejlede og bedømme de studerende i praktikforløb, der spænder fra det observerende til det selvstændigt udøvende. Det bør i den forbindelse overvejes, om praktikvejledernes uddannelsesmæssige baggrund skal styrkes.

For yderligere at styrke samspillet mellem praktik og teori kan de studerende tage konkrete opgaver/cases med fra praktikstedet til uddannelsesinstitutionerne, hvor de skal løses i en teoretisk sammenhæng, og omvendt.

For at understrege ligeværdigheden mellem teori og praktik bør praktikstedet afgive en udtalelse, der munder ud i en bedømmelse »bestået/ikke bestået«.

Herefter indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Hans Peter Baadsgaard (S) fmd. Peder Sass (S) Jeppe Kofod (S) Frode Sørensen (S)

Carsten Hansen (S) Aage Frandsen (SF) Susanne Clemensen (CD) Henrik Svane (RV)

Søren Kolstrup (EL) Anders Mølgaard (V) nfmd. Hanne Severinsen (V)

Else Winther Andersen (V) Karen Rønde (V) Brian Mikkelsen (KF) Knud Erik Kirkegaard (KF)

Christian H. Hansen (DF) Tove Videbæk (KRF)

Frihed 2000 havde ikke medlemmer i udvalget.

Talepapir fra samråd om samrådsspørgsmål A-D optrykt efter anmodning fra udvalget

Som lovet ved samråd den 2. maj 2000 oversender jeg hermed mine talepapirer, som følger nedenfor:

Spørgsmål A

Ministeren bedes redegøre for konsekvenserne af lovforslaget for de danske diplom- og eksport ingeniøruddannelsers internationale stilling, herunder for uddannelsernes titel.

Spørgsmål B

Mange diplomingeniører deltager i internationale opgaver, hvor deres CV har stor betydning for deres muligheder for at byde ind på opgaver. Hvad vil ministeren gøre for at sikre, at uddannelserne ved et eventuelt titelskifte ikke bliver opfattet som devalueret?

Spørgsmål C

Dansk Industri har anført, at erhvervslivet har brug for en øget rekruttering til disse uddannelser, og at dette fordrer en stærk og klar profil. Hvordan vil ministeren ved et eventuelt titelskifte forhindre usikkerhed, hvad angår tilgang til uddannelserne og de studerendes muligheder for deltagelse i internationale netværk?

Spørgsmål D

Hvad vil en eventuel titelændring betyde for allerede uddannede diplom- og eksportingeniørers internationale titel?

Svar på spørgsmål A, B, C og D

Alle 4 spørgsmål beskæftiger sig på den ene eller den anden måde med MVU-lovforslagets mulige indvirkning på diplom- og eksportingeniøruddannelserne og specielt titelaturens betydning for diplom- og eksportingeniøruddannelsernes internationale anerkendelse. Jeg vil derfor forsøge at give et samlet svar på spørgsmålene.

Som udgangspunkt finder jeg det væsentligt, at også uddannelserne på det tekniske uddannelsesområde omfattes af MVU-lovforslaget. Uddannelserne repræsenterer et vigtigt erhvervsrettet uddannelsesområde, som jeg mener bør være

med i den samlede reform af det mellemlange videregående uddannelsesområde. Bl.a. fordi det er en vigtig målsætning med lovforslaget, at det samlede mellemlange videregående uddannelsesområde kommer til at fokusere mindre entydigt på det offentlige arbejdsmarked.

Samtidig rummer både den 3 ½-årige diplomingeniøruddannelse og den 4½-årige eksportingeniøruddannelse praktik i uddannelsen og et professions- og erhvervsrettet sigte. Derfor er det naturligt, at uddannelserne omfattes af MVU-lovforslaget og derigennem også får mulighed for at få del i den nye professionsbachelortitel. Jeg vil gerne understrege, at der med indførelsen af professionsbachelortitlen på ingen måde sigtes på at devaluere nogen mellemlang videregående uddannelse. Tværtimod. Mit ønske er, som det fremgår af lovforslaget, at titlen skal markere, at visse mellemlange videregående uddannelser – og til disse hører diplom- og eksportingeniøruddannelserne – er på niveau med universiteternes bacheloruddannelser. Professionsbachelor adskiller sig fra bachelorerne i kraft af, at de mellemlange videregående uddannelser har professionsbaseret og praksisnærhed som meget væsentlige karakteristika.

Jeg vil gerne præcisere, at tildeling af professionsbachelortitlen ikke er ensbetydende med, at uddannelsernes konkrete navnebetegnelser forsvinder. Professionsbachelortitlen angiver et fagligt niveau baseret på en række kvalitative krav til den enkelte uddannelse, ligesom eksempelvis kandidatgraden angiver et niveau, men ikke en konkret uddannelse.

Dermed opsætter MVU-lovforslaget ikke barrierer for, at diplom- eller eksportingeniører fortsat kan bruge diplomingeniør- henholdsvis eksportingeniørtitlen.

Vi har derimod i ministeriet overvejelser om at ændre de engelske titler fra Bachelor of Science in Engineering og Bachelor of Science in Export til Bachelor in Engineering og Bachelor in Exportengineering. Denne ændring af uddannelsernes internationale titelatur vil være den korrekte internationale angivelse af uddannelsernes niveau. Den nuværende engelske angivelse med

betegnelsen Sc. (of Science) kan give det fejlagtige indtryk, at der er tale om akademiske, dvs. forskningsbaserede uddannelser. Og det er der ikke – heller ikke når uddannelserne i en række tilfælde udbydes på universiteter, hvilket afspejles bl.a. i uddannelsernes taxameterindplacering og den stillingsstruktur, der gælder for uddannelserne.

Mine overvejelser om at ændre de engelske titler for diplom- og eksportingeniøruddannelserne hænger tæt sammen med, at der i forlængelse af flerårsaftalen for de videregående uddannelser vil blive indført en bachelor-, kandidat- og ph.d.-struktur generelt i uddannelsessystemet. For ingeniørområdet betyder det, at der snart sendes et udkast til bekendtgørelse om ingeniøruddannelserne til høring. Indførelse af den nye bekendtgørelse vil betyde, at bachelordelen af civilingeniøruddannelsen får den engelske titel »Bachelor of Science in Engineering«, da der er tale om en forskningsbaseret uddannelse.

Når man ser sig omkring uden for landets grænser, vil man konstatere, at gradsstrukturen og anvendelsen af titler er endog meget mangfoldig og varieret. Det er temmeligt vanskeligt – i visse tilfælde umuligt – at vurdere en uddannel-

ses niveau og kvalitet ud fra titlen alene. Derfor er jeg tilhænger af og arbejder aktivt for, at det danske uddannelsessystem sammen med udenlandske uddannelsessystemer søger at skabe den størst mulige gennemsigtighed i dokumentationen for de uddannelseskvalifikationer, som de studerende opnår. Dette skal ske ved at indføre bl.a. internationale standarder for eksamensbilag (Diploma Supplement). Det er hverken ønskeligt eller muligt at harmonisere gradsstrukturen. Jeg mener transparens er vejen frem.

Hermed mener jeg også, at oplysning om uddannelsernes indhold og niveau ved hjælp af relativt kortfattede anerkendte beskrivelsesformer er den bedste måde at sikre uddannelsernes faktiske anerkendelse i en international sammenhæng.

For så vidt angår allerede uddannede diplom- og eksportingeniørers internationale titel, så mener jeg, at de må beholde den titel, de har opnået. Også her vil det i international kontekst være afgørende, hvilket indhold der fremgår af det konkrete Diploma Supplement, som den enkelte vil have med sig, når hun eller han søger beskæftigelse i udlandet.